СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 69. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 25-го березня, 1937. VOL. XLV. No. 69. Jersey City, N. J., Thursday, March 25, 1937. THREE CENTS

УРЯДОВІ ЗАХОДИ ПОЛАГОДИТИ АВТОМОБІЛЬНИЙ СТРАЙК

ДІТРОЙТ (Мішіген). — Губернатор Мерфі закликав на конференцію Волтера П. Крайслера, автомобільного фабриканта, та Джана Л. Луиса, предсідника Комітету для Промислової Організації, щоби обговорити страйк автомобільних робітників. Рівночасно Мерфі заявив, що на випадок, як сидячий страйк не покінчиться, він викине силою сидячих робітників з автомобільних фабрик підприємства Крайслера.

Масове віче, влаштоване в справі страйку автомобільних робітників, стягнуло на Кедилек Сквер коло 60,000 осіб. Бесідники, якими були провідники робітничих юній, гострими словами напали на підприємців і публичних урядників за ворожнечу до робітників. Бесідники закликали робітників порахуватися з урядниками, котрі не хочуть вволити волі страйкуючих автомобільних робітників, при виборах.

ЗАХОДИ ЗАБОРОНИТИ СИДЯЧІ СТРАЙКИ ЗАКОНОМ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Асемблімен Джеймс Вудворт, републиканець з Ливингстону, вніс у стейтовій легіслятурі два законопроекти про робітничі справи, з котрих один зобовязує робітничі юнії предкладати урядові фінансові звіти з своїх видатків, а другий забороняє сидячі страйки.

На переслуханню в справі цих проектів деякі громадські організації виступали за ухвалення цих законів на тій основі, бо мовляв, вони поможуть урядові боротися проти рекетірств у юніях, а зате представники робітничих юній виступали проти проектів. Джордж Міні, президент Федерації Праці стейту Ню Йорк, виступив з заявою, що ці закони звернені проти робітничих організацій та змірають до того, щоби позбавити робітника права покинути роботу, коли йому хочеться. Гаролд Гановер, представник юнії столярів, заявив, що ці законопроекти це перші кроки до заведення в Америці фашизму.

СЕКРЕТАР ТОРГОВЛІ ПРОТИ СИДЯЧИХ СТРАЙКІВ.

ФОРТ МАЙЕРС (Флорида). — Ропер, секретар торговлі в кабінеті президента Рузвелта, виступив тут на бенкеті, влаштованому з приводу відкриття каналу, що веде з Атлантику до Мексиканського заливу, з промовою, в котрій звертався проти сидячих страйків як проти беззаконного захоплювання приватної власности.

БОРОТЬБА ПРОТИ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ.

АНАПОЛИС (Меріленд).—Нюйорський посадник Ля Гвардія заявив тут як свідок на переслуханню комітету палати послів для федеральних віднесин, що кампанія проти потвердження поправки до конституції в справі дитячої праці походить від тих, що визискують робітників і дітей.

Нижча палата стейтової легіслятури Месечусетса відкинула пропозицію про поправку до американської конституції про дитячу працю.

У Ню Йорку почався серед організацій Демократичної Партії рух за повалення тих членів стейтової легіслятури, що голосували за дитячу працю.

НІМЕЧЧИНА ВІДКЛИКУЄ З АМЕРИКИ СВОГО ПРЕДСТАВНИКА.

ВАШИНГТОН.—Департамент стейту дістав від німецького уряду просьбу потвердити встановлення нового амбасадора Німеччини до Злучених Держав.

З цього виходить, що дотеперішній амбасадор д-р Ганс Лютер, відкликаний. Новим амбасадором є Ганс Гайнріх Дікгоф.

Кажуть, що Лютера відкликано, бо він не вспів полагодити напруження між Злученими Державами й Німеччиною. Кромі цього він не є членом націстичної партії.

ПОСТУП ПРАЦЬ КОЛО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

ВАШИНГТОН. — Члени комітету палати послів конгресу для заграничних справ висказувалися прихильно про просьбу комітету для світової вистави в Ню Йорку в 1939 році, щоби федеральний уряд признав на цю виставу пять міліонів долярів. Резолюцію в цій справі вже вніс конгресмен Мерит з Ню Йорку. Комітет згодився голосувати над нею в наступний вівторок.

З цеї суми 5 міліонів долярів 3 міліони долярів мається призначити на приготування й удержання федеральних вистав та на виставлення федерального будинку, а 2 міліони долярів на виставлення будинків, потрібних для розвинення торговельних відносин між Злученими Державами й іншими краями.

За старанням виставового комітету вже внесено законопроект про признання грошей на цю виставу в 27 легіслятурах.

ЗАТОНУВ КОРАБЕЛЬ.

НЮ ЙОРК. — Норвезький корабель „Берклі" розіслав депешу: „Просимо допомоги. Набираємо води. Не знаємо свого положення від десятьох днів". Кілька кораблів діставши цю депешу, заявило свою готовість ратувати „Берклія". Догадувалися, що корабель певно попав на „цвинтарище кораблів на Північнім Атлантику", що лежить яких 500 миль на схід від маякового корабля „Нентокет", а коло 400 миль на полудне від острова Сейбел. По 21 годинах пошукування кораблям удалося найти „Берклія". Кораблик американської прибережної служби підплив до „Берклія", не дивлячися на те, що він скоро потапав і на морю була страшна буря, і забрав на свій поклад усіх 16 людей залоги. Зараз потім „Берклі" пропав під водою.

СТРАЙК У ЛІЧНИЦІ ДЛЯ БОЖЕВІЛЬНИХ.

У Коханівці під Лодзею вибух страйк працівників лічниці для божевільних. Персонал уже четвертий раз проголосив голодівку. Дирекція приняла нових працівників у числі 60 осіб. Та божевільні прилучилися до страйку і запротестували проти нових опікунів, демолюючи обстанову лічниці, вибиваючи шиби в вікнах і т. д.

ТОРГОВЛЯ ЦЕМЕНТОМ.

Українська кооперація береться поволі до торгівлі цементом. Є це артикул, який розходиться на українських землях під Польщею в поважних скількостях. В самих трьох галицьких воєвідствах продано в 1936 р. 60,000 тон цементу. На жаль майже вся торгівля відбувалася поза кооперативною організацією. Лише деякі Союзи кооператив веди у себе продажу цементу і так Кооп. Союз у Стрию продала у 1935 році 195 тон цементу, а в 1936 вже 485 тон, рогатинський Союз зі своїми філіями в 1935 р. 135 тон, а в 1936 вже 285 тон, жовківський Союз 75 тон, а в 1936 вже 185 тон і. т. д.

Все це дуже малі скількости у відношенні до запотребування. Центросоюз думає повести сильнішу акцію в тому напрямі і сподіється збути в цьому році яких 20 проц. усього запотребування.

КЛОПОТИ З НЕБІЖЧИКОМ.

У Варшаві вмер перед кількома днями американський громадянин Люї Шпільман. Похороном занимався власник похоронного заведення „Вічність" Пінкертон. Та віринулися зовсім несподівані перешкоди, бо жидівська громада відмовила місця на окописці тому, що, мовляв, небіжчик не був жидом. Трупа повезли на інше окописце (на Празі), але й там не було місця для небіжчика, хоч американський консуль виставив посвідку, що небіжчик був справді жидом. Щойно влада наказала поховати трупа. Однаке в останній хвилині наспіла телеграма з Америки від синів, які доручили похоронному заведенню забальсамувати небіжчика і відставити його до Америки.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ГОСТИТЬ ЧЕРВОНИХ МАРШАЛІВ.

МОСКВА. — Американський амбасадор в Москві, Дейвис, гостив у себе трьох червоних маршалів, Ворошилова, Тухачевського і Буденного. Дейвис говорив компліменти на адресу червоної армії, а Ворошилов говорив, що червона армія хоч дуже сильна, але хоче миру.

НЕЗВИЧАЙНИЙ НОВОБРАНЕЦЬ.

Італійські часописи повідомляють про незвичайний випадок, що стався в одним шпиталі: 30-літня Леунта Бучіні, піддавшись якійсь хірургічній операції, перемінилась у мужчину. Тепер військова влада переслала їй поклик ставитися до одного полку, як новобранець.

ВТІКАЮТЬ З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПЕКЛА.

Крізь Дністер утікло із Совєтів до Румунії кількоро совєтських дітей і заявили, що не могли витримати в большевицьких школах. Утікла теж 70-літня старушка, що перейшла крізь границю з хрестом у руках. І справді тільки чудом утікла перед погонею большевицької граничної сторожі.

БЕРНАРД ШОВ У ФІЛЬМІ.

Недавно відбувся виступ Бернарда Шова перед обєктивом. Шов мав виступати в фільмі „Королівський нарід", що її тепер саме накручують в одним англійським кіно-виробництві. Славний письменник саме написав собі ролю і вивчив її. Та коли вступив на естраду, забув язика в роті й тільки промовив:

— А, до чорта, я все забув!

Режисери мусіли витяти ту сцену з фільмової стяжки, бо вона не була „в програмі". Фільмовий „виступ" Шова перешлють до Голівуду, до музею „фільмових куріозів".

БЕЗДИМНЕ ВУГІЛЛЯ.

Виробляють його покищо в Англії в чотирьох фабриках. Останню і найбільшу з них побудовано недавно за пів року коло Честерфільду. Займається тим товариство карбонізації при низьких температурах.

Робота полягає у тім, щоби вугілля (камяне, буре) огрівати поволи при якнайнижчій температурі. При тім творить ся менше газу а більше пару (камяного дегтю), дуже цінного для хемічної промисловости. Газ очевидно спалюється, або вживають його до освітлення.

Огрівання вугля переводиться у сталевих ретортах, числом 288 в згаданій фабриці, які разом дають денно 500 тон бездимного вугілля (рід коксу). Реторти, зроблені з окремої стали, можуть працювати кілька літ, бо не переплавлюються. Всі реторти поміщені в коморі, які стіни огріваються до червоного жару. Зате полумя не дотикає безпосередньо самих реторт. Всі чотири фабрики разом дають денно 1,600 тон вугілля, річно 380,000 тон топлива, 55 міл. л. бензини і олієв.

МАНІКІРИСТКИ В СССР ДЕРЖАВНИМИ УРЯДОВЦЯМИ

Большевики починають на кожному кроці наслідувати „гнилу буржуазійну" Европу. В останніх днях повстав у Совєтах під наглядом держави косметичний інститут, що його заложила директорка державної централі перфум Шемшушнікова. Виїхала вона зі своїми співробітниками і співробітницями до Парижа, Відня і Льондону, студіювати найновіші косметичні методи. Косметичний інститут фабрикує вже перфуми для пролетарської аристократії, які не мають зовсім пролетарських цін, бо за флякон перфум треба заплатити 35—50 рублів. Уряд заангажував манікіристки і фризієрки, які працюють в інституті на своїх службовичок і дав їм назву „державних косметичок". Якби Ленін довідався про нові осяги большевицького уряду, перевернувся б з розпуки у своїм мавзолею.

У НАС „ТШЛ", А НА ВОЛИНІ „МАЦЕЖ ШКОЛЬНА".

В Дубні відбувся річний окружний зїзд „Польської Мацежи Шк." (П. М. Ш.). Доходи П. М. Ш. в Дубні в 1936 р. дали 15,000 зол., які видано головно на бібліотеки по селах. На черговий рік запроєктовано побільшити число бібліотек і почати в Кривуші будову польської школи коштом 20,000 зол. До управи увійшли: презес ксьондз прелат Кузьмінський та Вантoрова, Єтобіцький; Урбан і Пляр (члени). На П. М. Ш. збирають на 3-го травня в усіх школах Волині від бідних дітей датки, і то обовязково.

МІЛІОНОВА СПАДЩИНА.

В тих днях появилася в англійських часописах цікава вістка, що один багатий шотляндець лишив спадщину в сумі 1 міліона фунтів штерл., яка вже стоїть у англійських банках 135 літ.

Зложив його якийсь Бетлер, що під прапорами Костюшка бився за незалежність Польщі. По повстанні вернувся Бетлер до Англії став банкиром і доробився величезного маєтку. Те майно зложив у банках перед смертю і призначив виплатити його своїм наслідникам щойно тоді як Польща стане незалежна.

Тепер відбувся у Варшаві зїзд... 100 претендентів до спадщини. Та і в Англії організуються нащадки Бетлера і домагаються грошей для себе.

ГРИПА СЕРЕД ПСІВ І КОТІВ.

В полудневих і північних провінціях Франції шаліла цього року жаклива грипа. Цікаве, що далась вона в знаки не тільки людям, але ще більше звірятам: псам і котам.

У псів виступають перші познаки грипи в постаті нудьги й утрати апетиту. Ветеринарі шукали ліків на грипу в звірят та всякі інекції показались незадними. По кількох днях від перших проявів недуги собаки гинули. Подібно хорують на грипу коти. Зачинається теж від меляхолії і браку апетиту, але назагал проходить вона лекше, ніж серед псів. Смертельність котів з причини грипи є менша.

ВИТЕРЕБЛЮЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМУНІСТІВ

МОСКВА. — „За Комуністіческое Просвіщеніе" подає реєстр, скільки то „ворогів народу", „троцькістів", „фашистів" і прочих „контрреволюціонерів" розкрила і арештувала в останніх місяцях в Україні ГПУ. В числі арештованих знайшлися два ректори університетів, харківського і одеського; головний цензор України і декілька його співробітників, як Березин, Буслов й інші; три заступники народного комісаря освіти, Дитюк, Хаїт, Боданський; секретар партійного комітету при комісаріяті освіти України, Цупко; секретарі житомірської, катеринославської, одеської, чернигівської і сталінської округи; декілька завідуючих городськими і районними відділами народного виховання, між ними Новаш в Юзові, Соловй в Харкові, Хилько в Києві, й інші; декілька директорів педагогічних інститутів, між ними житомірського, лубенського й інших. Всіх большевицька преса називає „скритими агентами німецьких фашистів" і „наслідниками Шумського-Скрипника".

МАШЕРУЄ НА ВЛАСНІМ ПОХОРОНІ.

МОСКВА. — Московська „Правда" повідомляє, що в кінах у Ростові заповіли, що будуть висвітлювати похорон недавно померлого в Москві комісаря тяжкого промислу, Орджонікідзе. Але тому, що фільмові знимки не наспіли на час до Ростова, дирекція „Союзкіна" порадила собі скоро в той спосіб, що почала висвітлювати минулорічні знимки з похорону вбитого Кірова, пояснюючи, що це похорон Орджонікідзе. За домовиною Кірова йшли всі большевицькі достойники, а між ними сам Орджонікідзе.

СПЕРЕЧАЮТЬСЯ ЗА УКРАЇНСЬКУ ЗЕМЛЮ.

ЛЬВІВ. — На західно-українських землях ведеться в нинішню пору завзята боротьба українського населення з польською владою за землю. Влада кольонізує українські землі своїми людьми, відпихаючи українців від купна землі на парцеляції. Поляки мотивують своє поступовання тим, що це, мовляв, земля польських поміщиків, а тим самим це польська земля і тому вона має припасти полякам. Українці кажуть, що більшість тих поміщиків, це перевертні з українського роду, або напливовий елемент, який при помочі ріжних способів вирвав цю землю її автохтонам. Але тепер до тої суперечки приступили жиди. Жидівський часопис „Хвіля" при помочи статистичних даних розкриває, до якої міри це „польська" земля, що її тепер кольонізують поляки і каже, що 68 відсотків власників тих фільварків, що їх тепер кольонізують, це жиди. Супроти цього, каже, „Хвіля", цю землю треба би розділити між жидів.

СМЕРТЬ ПАРАЛЕВИЧЕВОЇ.

ВАРШАВА.—Недавно померла у вязниці Паралевичева, жінка судді найвищого суду і сестра міністра Перацького, застріленого українськими революціонерами. Її арештували за великі шахрайства, які вона поповнювала в ділянці судівництва, а також за натягування людей, обіцюючи їм товсті посади. За кілька тижнів мав відбутися процес, на якому мали вийти ріжні річи, що мали компромітувати багато високих осіб. Та до цього процесу не дійшло — Паралевичева нагло померла у вязниці... Польський часопис „Польонія", застановлюючися над тим випадком, говорить, що Паралевичева, допускаючись корупційних вчинків, по просту далася прірвати здеморалізованому і продажному окруженню, що панувало й панує в польських урядових кругах. Цей часопис дослівно пише: „Коли суддя міг бути міністром скарбу, археольог міністром хліборобства, а полковник надавався до всього, то чим гірший мав бути її чоловік? А який переворот відбувався в моральних поняттях Паралевичевої, коли дивилася на насильства і обманства, на спосіб, в який обходилися зі законом, на виборчі методи? Сказала собі, що так, видно, мусить бути. Пристосувалася до політичного осередовища, в якому опинилася".

ЗНОВУ — ОУН.

КРАКІВ. — Краківський „Куріер", пишучи про боротьбу українців з польською владою, подає: „По довготревалім слідженню та слідстві поліція в Журавні приступила до ліквідації другої групи осіб, вмішаних у протидержавну діяльність членів ОУН. Арештували управителя кооперативи в Журавні, Кафку і його 18 товаришів. Це вже друга шайка діячів, підозрілих за протидержавну діяльність ОУН. Перша була понад 20 осіб. Ближчих подробиць, з огляду на слідство, тепер не можна вияснити".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩОБ НЕ ПОВТОРИВСЯ 1929 РІК

Нюйорська біржа стала від кількох днів дуже нервовою, а вслід за тим цінні папери зачали падати вділ. Коли ми про це згадуємо, то в тім розумінні, що ми зацікавлені в причинах цього явища, а не в біржевій грі, спекуляції. А причини, які з цього приводу підносяться, є дуже важні. Бо говориться поважно про те, що ми стоїмо перед повторенням господарського краху з 1929 року, коли то відчувалося назверх великий добробут і коли бушувала небувала в історії біржева спекуляція, як симптоми надходячої катастрофи. Кажуть, що на таке саме заноситься і тепер, бо всі ті звіти про збільшення руху в промислі й торговлі, як теж і про більші заробітки та велике піднесення вартости цінних паперів на біржі, є хвилеві. Все те може кожної хвилі зупинитися, а навіть цілком певно зупиниться, якщо не будуть знайдені засоби на здержання епідемії страйків. А іде тут не так про сидячі страйки, які на овиді, але про ті, на які заноситься, які цілком певно вибухатимуть, паралізуючи відбудову краю.

Хто пильно приглядається теперішнім подіям, той не може відмовити слушности тим побоюванням. Та звалити вину за те все на промисловців чи працедавців, значить вправді бути близьким правди, але самої справи не розвязати. Знову страйкувати і доводити до хаосу, значить зробити те, що не є інтенцією зорганізованого й свідомого робітництва. Спинювати страйками відбудову краю, значить ставити колоди соціяльній програмі такого президента держави, який дійсно намагається поліпшити робітничу долю та довести до співпраці й порозуміння між капіталом і працею.

Страйкова проблема не була й не є ніякою американською спеціяльністю. З нею мають до діла й уряди інших країв. Навіть деякі з них уже цю проблему до певної міри розвязали, змушуючи тим чи іншим шляхом як підприємців так і робітників визнати інші способи полагоджування спорів. Таке зроблено в диктаторських країнах і в країнах демократичних. Одні способи можуть нам подобатися, а інші можуть бути нам осоружні. Та факт остає фактом, що всюди визнають, що мусять бути обовязково знайдені такі способи вирівнювання спірних питань між фабрикантами і робітниками, які не спричинювалиб хаосу в господарстві краю. І добре, що до цього переконання зачинають уже приходити і американські промисловці. Це видно між іншим із заяви такої установи як „Нешенел Ассосіейшен оф Менюфекчерс", яка заявляється за те, що треба наложити якусь гальму як на промисловців так і робітників, щоб перші не відбирали праці робітникам, а другі не страйкували після власного уподобання, а щоб президент держави мав право наставити безпартійну комісію, яка передом такі справи розглядалаб і предкладала громадянству матеріяли про правдивий стан справи.

„ТАЄМНИЦІ ЕСПАНСЬКОГО ДВОРУ"

II.

В лютім 1934 р. відбувся в Москві зїзд комуністичної партії. На цім зїзді перейшла думка Кірова щодо замирення в партії і в державі. Зїзд ухвалив, що для здійснення цієї політики має переїхати в Москву Кіров, як один із секретарів центрального комітету. Саме в той час викрито в Москві ґрупу молодих комуністів і студентів, що обговорювали справу боротьби терором проти Сталіна. До діла ця ґрупа не дійшла. Після їх заарештування Ґ.П.У. подало запит до політ. бюра компартії, що робити з цими юнаками. Підо впливом Кірова ухвалено покарати їх зовсім легко. Чутка про таку „зміну курсу" пішла між люди, і популярність Кірова ще зросла. В Петербурзі Кірова приймали на фабриках, як триюмфатора. В листопаді 1934 року вирішено остаточно, що Кіров переїде в Москву. Імя Кірова було на устах усіх, так що перед ним почав блíднути авторитет Сталіна. Тому, як грім з ясного неба, вразила прихильників замирення звістка про атентат на Кірова 1. грудня, 1934 року. Кірова убив Ніколаєв, що був опозиційно настроєний супроти комуністичної партії. Йому, як щирому комуністові, був противний советський бюрократизм і культ „вождів". В його щоденнику, знайденому після замаху, Ніколаєв записував свої думки. Записав також, що треба вбити когось із „узурпаторів", щоб звернути увагу цілої партії на ненормальні відносини в большевицькій державі. З своїми думками Ніколаєв не крився, так що його настрої й наміри були добре відомі також і тим, що охороняли Кірова. За цих обставин, — пише „Старий большевик", — є цілком незрозуміле, як можна було при строгій охороні „вождів", допустити безпосередній доступ Ніколаєва до Кірова: „Причини, які вели Ніколаєва, були ясні з його заміток. Лишилося вияснити, чи не сталося особливе недбальство збоку тих, які мали повинність попереджувати замахи. **Хто мав інтерес на усуненні Кірова** саме перед його переселенням у Москву?

„Старий большевик" має на увазі **Сталіна**, як того, що міг бажати смерти Кірова, як свого небезпечного конкурента. Але ще більше не хотіли переїзду Кірова до Москви Каганович і Єжов, що були рішучими противниками зміни курсу щодо опозиційних комуністів також із причин особистих. Вони боялися, що поворот до партії „троцкістів" та „зіновєвців" зменшить їхній вплив і владу. Єжову, як комісареві внутрішніх справ підлягала також охорона Кірова (ленінградський відділ). Хоч Ніколаєва, а з ним багато Богу духа винних людей Єжов звелів негайно постріляти, однак тих, що мали охороняти Кірова, покарано дуже легко, власне тільки перенесено їх на інші посади.

Слідство в справі Ніколаєва показало Сталінові, що поміж комуністами опозиційні настрої не затихають. Джерело опозиції Сталін побачив у „старих большевиках". Вони, виховані в боротьбі з царською владою, по натурі були і є **критично настроєні.** А Сталінові, як і Гітлерові чи Мусолінієві треба **сліпого послуху.** Тому по смерти Кірова Сталін звелів зліквідувати товариство бувших політичних засланців, бо з журналу „старих каторжників" Ніколаєв вичитав про терор, який провадили революціонери проти царської влади. Також закрито товариство старих большевиків та комуністичну академію, бо в цих організаціях теж ширилися опозиційні думки. Сталін був тим більше переляканий і озлоблений на опозиційних комуністів, що на весні 1935 року викрито змову проти нього серед службовців охорони Кремлю, де живе сам диктатор. Сталін дійшов до переконання, що більшість старих большевиків настроєна супроти нього вороже. Тому він рішив: „З цим матеріялом, що складається із скептиків (що сумніваються. — Ред.), і критиків, не можна збудувати нічого тревалого". І диктатор хоче якнайскорше усунути з посад старих большевиків і утворити нову правлячу верству. Сталін не кидає пляну Кірова про замирення з народніми масами (для цього зроблено деякі уступки селянам та інтеліґенції), але він непримиримий супроти старих большевиків, що є зайві, непотрібні і шкідливі для його „будівництва". Для винищення старих большевиків Сталін має багато зачіпок. Це є терористичні настрої серед комуністичної молоді, за які він обвинувачує старих комуністів, як „моральних винуватців".

Свій довгий лист „Старий большевик" кінчає так:

„Ми всі старі большевики, що маємо в деякій мірі відому передреволюційну минулість, сидимо тепер кожний у своїй норі і дрижимо. Адже ж теоретично доказано, що ми в теперішніх відносин є небажаними елементами. Досить попастися на очі комунебудь, притягненому до слідства, і наша доля вирішена. Ніхто вже не буде нас охороняти. Одночасно звичайний советський громадянин дістає всякі полегкости. Це робиться навмисне. Спомин про розрахунок з нами має бути у нього звязаний із сьомином про полегкости, подаровані Сталіном".

Р. Т.

НІМЕЧЧИНА Й АТЛЯНТИКА

(Надіслане для „Свободи" з Парижа).

В міжнародніх політичних колах існує переконання, що Німеччина, за ціну підтримки еспанських націоналістів, дістане від уряду ґен. Франка певні концесії в приналежних Еспанії кольоніях — Мароко, Іфні, Ріо де Оро і Канарських островах. Поширені також чутки, що подібні концесії здобула вона й від Портуґалії на Азорських островах і Мадейрі. Німецький уряд ці відомости заперечує, але можна припустити, що вони мають певну підставу. Булоб справді дивним, колиб Берлін відмовився від можливости використання для своїх політико-економічних цілей згаданих зон, що мають для нього дуже поважне значення.

Помилкою булоб думати, що вся увага Німеччини звернена тільки на Схід Европи й в інших сферах впливів вона не зацікавлена. Що це не так, свідчать останні виступи німецького уряду в Лондоні відносно повернення кольоній. Коли це мати на увазі, то значення для німецької кольоніяльної політики Канарських і Азорських островів, Мадейри, Іфні, Ріо де Оро й еспанського Мароко стає дуже великим. Але навіть коли прийняти, що заморські володіння (себто кольонії) для Німеччини є другорядною справою й що головні її завдання скупчені на европейському сході, то й тоді згадані кольоніяльні посідання Еспанії й Портуґалії гратимуть для неї, в часі можливої війни, велику стратеґічну ролю.

Яке політико - стратеґічне значення малоб для Німеччини еспанське Мароко при війні з Францією — про це преса писала доволі багато. Тому коротко вкажемо: це далоб Німеччині можність „сісти" на комунікаційні шляхи Франції з її кольоніями на північному побережу Середньоземного моря (Мароко, Альжир, Туніс) і утруднити, коли не зовсім унеможливити, їй як господарське використання цих кольоній для потреб війни, так і перетранспортовання на фронт мобілізованих мас тубільних вояків французької армії. В якій ситуації опиниласяб Франція в тому випадку, колиб ще сама Еспанія виступилаб у війні по боці Німеччини, говорити не приходиться! Її південне запілля булоб під ударом нового фронту, при тому майже зовсім не підготованого до боєвих операцій, бо Франція всі роки не фортифікувала своєї границі з Еспанією, вважаючи, що на цьому відтінку війни не буде.

Але далеко менше інформована наша опінія відносно інших посідань Еспанії й Портуґалії, що можуть корисно прислужитися німецькій політиці й стратеґії. Над цими питаннями ми й застановимося за чергою.

Приналежні до Еспанії Канарські острови знаходяться на віддалі 300 кільометрів від західнього побережа Африки. На південь від них, в 700 милях, лежать острови Кап-Верда, віддалені від Африки не більше 300 миль. Якуж вартість вони можуть мати для Німеччини?

Між Канарськими островами й Африкою проходять найважніші світові шляхи морського сполучення, що вяжуть Европу з західньою й південною Африкою. Це, зокрема, дуже важна комунікаційна лінія для Анґлії, що веде, побіч Азорських, Мадейри і Канарських островів, до Індій... Тепер — коли, в звязку з напруженими анґльо-італійськими відносинами в Середньоземному морі, Анґлія хоче ґарантувати собі безпечні комунікації навкруги Африки — цей напрямок набуває для неї просто життєвого значення! Можна отже собі легко уявити, в якій тяжкій ситуації знайшласяб анґлійська політика, коли в руках Німеччини опинилисяб всі ці згадані острови! Німеччина набулаб важні позиції на головних шляхах сполучення Британської Імперії й моглаб це повністю використати в випадку війни з нею.

Французька преса нервово твердить, що німці вже перетворили Канарські острови в сильну базу для своєї морської й повітрової фльоти, побудували там аеропорти, величезні склади палива, вогнеприпасу й пристані для підводних човнів. Всю цю працю мав виконати відомий німецький промисловий концерн Сіменса. Можливо, що ці інформації перебільшені. Але при певних обставинах вони можуть станути фактом.

Завдяки свому клімату, Канарські острови визначаються також чудовими атмосферичними умовами для авіації й тим самим стають зручною базою для повітрового сполучення. А ця їх особливість може бути використана в напрямі стратеґічному й економічному. Вже від довшого часу німецький уряд старається поширити свої економічні звязки з державами Південної Америки. Цій цілі служить зокрема німецька авіяційна спілка, що, маючи центр у Франкфурті над Меном, забезпечує своїми потужними літаками комунікацію з Бразилією і т. д. Ці літаки за 4 доби покривають простір від Німеччини до Чілі! Канарські острови лежать якраз на середині згаданої лінії, яку самі німці називають „найважнішим в політичному й господарському відношенні світовим повітровим шляхом"... Зрозуміло, що в випадку війни, Канарійські острови можуть бути використані й в якости першоклясної военно-авіяційної бази.

Другі еспанські кольонії — Іфні й Ріо де Оро — знаходяться на південно-західньому побережу Африки й служать доповненням до політико-стратеґічної ролі Канарських островів. З цих теренів Німеччина моглаб загрожувати французькому Мароко й Сенеґалії. Затвердившись в еспанському Мароко на півночі й в Іфні та Ріо де Оро з південного-заходу — німці взялиб французьке Мароко в кліщі...

Не меншою важливістю визначаються й портуґальські острови — Азорські та Мадейра.

Азорські острови лежать на захід від Портуґалії, на віддалі 1000 км. від її побережа. На південь від них, в 480 милях, знаходиться остров Мадейра. Значення Азорських островів в тому, що вони творять з себе надзвичайно зручну „стацію" на авіяційних шляхах, що крізь Атлянтичний океан вяжуть Европу з Північною й Південною Америкою. Французька й советська преса знов таки твердять, що німецька адміраліція вже збудувала між Азорськими й Канарськими островами три могутні плаваючі авіяційні стації, які можуть бути використані й для облегшення операцій німецької повітрової фльоти в часі війни та побільшать простір її ділання в Атлянтиці.

Колиж мова про Мадейру, то тут розходяться морські шляхи з Европи до Південної Америки й Африки, перехрещуючись зо шляхами, що йдуть з Північної Америки в Середземне море. Вже ця обставина робить Мадейру „невральґічним" пунктом Атлянтичного океану... В стратеґічному відношенні Азорські острови й Мадейра уявляють з себе природню лінію оборони Ґібральтарської протоки, звязку Франції з її африканськими кольоніями й анґлійських комунікаційних шляхів в Індії й Австралію, навколо південної частини африканського континенту.

Не треба бути великим стратеґом і політиком, щоб зрозуміти, які величезні атути до своїх рук набулаб Німеччина, колиб їй вдалося поширити свої впливи на згаданих опорних пунктах Атлянтику! Тому-то, ставлячись з певною критичністю до поголосок, що їх так завзято кожного дня поширяє частина світової преси про німецький імперіялізм (автором цих поголосок переважно буває Москва...) — можна всеж припустити, що в даному випадку вони не позбавлені рації.

Повторюємо — булоб дивним, колиб Німеччина не хотіла використати нагоди для скріплення своїх позицій на Атлянтику, — маючи до цього спроможність.

М. Орґанський.

М. О. Лейкін.

ПІД ЕСПАНСЬКИМ НЕБОМ

Гумористична повість.

(25)

— Певно, що треба прийняти його! Лише спусти до половини стори в вікнах. — Ці, ці, ну атендон монсіє ле капітен — сказала до француэки та стала помагати чоловікові спускати стори.

За кілька хвилин увійшов у кімнату офіцир маринарки. Був іще молодий, чорнявий з коротко стриженим волоссям, лице смагляве з малими еспанськими бачками. Капітан держав у руці моряцький капелюх, вклонився та спитався::

— Чи маю честь дивитися на пана і паню Іванів.

— Так, — віповіли обоє рівночасно, а Ґлафіра мерщій заслонила собі уста хустинкою.

— Хуан Педро Франсіско Себастіян де Мантека — представився офіцир і знову вклонився.

Ґлафіра Семенівна, не віднімаючи хустини, вказала йому місце та сказала:

— Прошу сідати.

Всі троє сіли, а перший обізвався капітан:

— Мій друг і професор отець Хозе Альварез присилає привіт. Ми були тут оба і він хотів зробити мій рекомендасіон до ваша ексцеленція, та...

— Знаю, знаю... Ми дістали записку від падре Хозе та сподівалися вас—перебив йому Іванів.

— Я вчитися в паре Хозе ваша мова, одначе не дивився ніколи ваші люди і дуже радий дивитися тепер.

— Нам також приємно зазнайомитися з еспанцем, що говорить нашою мовою.

— О, я дуже радий мати практік ваша мова. Я очарований від мадам ексцеленц і ви пан.

Коли Іванів знову почув слово ексцеленц, випростувався на кріслі, добув папіросницю та подав капітанові.

— Може позволите справжню російську папіроску.

— А! добре... Я рад... Не курив і не дивився ніколи російський табакос... Був в Америка, Японія... Був Китай, Анґлія, а не був у Росія... Хочете еспанський папіроска? Добрий..., — говорив, частуючи Іванова папіросками, а потім спитався Ґлафіри Семенівни.

— Мадам ексцеленц дати ...пермісіон? — Та за хвилиночку, як заглянув у капелюх, поправився на „дозвіл".

— Прошу, прошу. Мене чоловік уже здавна призвичаїв до того.

Іванів запримітив, що капітан помістив на дні свого капелюха клаптик паперу з виписаними на ньому словами, якими послугувався у розмові.

Як закурив папіроску, спитався:

— Ви, ексцеленц, з Петербурґо?

— Так.

— О, як я бажати дивитися Петербурґо і Москова! — сказав капітан, піднімаючи вгору праву руку. — Петербурґо більше ґарний від Мадрид?

— Маємо велику ріку Неву, а тут цей Манзанарес... — Іванів шукав слова, яким не образив би патріотичних почувань еспанця, та капітан виратував його з клопоту, махнув рукою та сказав:

— О, Манзанарес! То то...

— Ну, щиро сказати, то цей Манзанарес чорта варта! — сказав заохочений Іванів. — Я дивуюся навіть, що про нього згадують у ґеоґрафіях... Воля... — сказав показуючи пальцем на запухлі очі — Мадрид це москіти.

— І мене також покусали в уста, — жалілася Ґлафіра Семенівна, відіймаючи хустку від уст.

— А! А! — похитував головою капітан. — Треба камфорова олива...

— Камфоровий олійок? — спитала цікаво Іванова. — Так, так, правда, що то добрий лік, а нам порадила господиня оклади з оцту. Оцет ...Вінеґр... Слухайже, Миколо, треба зараз післати до аптики за камфоровим олійком...

— Ці, ці... Хай пан капітан... Екрівез до аптики... пур фармасі: „Камфоровий олійок" по еспански, то зараз пішлемо.

Іванів подав капітанові олівець і свій записник, а той написав назву олійку по еспански.

На коридорі дзвонили вже на снідання.

— Снідання — відізвалася Ґлафіра Семенівна. — Пане капітане, ви нашим гостем.

— Десахуно, по вашому — додав Іванів.

— Сі, сі, ексцеленц — усміхнувся капітан. — А по вашому: „сніданок", „обід". Дякую, бо я бути голодний і радо їсти...

Капітан подав руку Ґлафірі Семенівній і всі троє пішли до їдальні.

Іванів хотів конче вгостити гостя російською горівкою, та в ресторані не мали. Радили джін, віски, та він не згодився і сказав дати пляшку найліпшого Хересу.

— Найліпшого, капітане. Поясніть їм це по еспански.

Капітан зробив так.

При Хересі гутірка оживилася. Капітан виняв із кишені невеличкий словарець і заглядав у нього від часу до часу. Питався, так як і його вчитель падре Хозе, чи в Петербурзі ходять по вулицях білі ведмеді, чи козаки їдять лоєві свічки, чи в Москві можна ходити в місті без кожуха. Вкінці зацікавився, що Іванови відвідали в Мадриді.

— Ми їздили по місті, були на Прадо, в парку, в двох церквах — відповіла жінка.

У королівський музей?

— Не були — відповів Іванів. — Щож там такого надзвичайного? Старі образи та нічого більше.

Капітан дуже здивувався.

— Якто?! Це перший музей на ввесь світ! Рубенс, Ван Дайк, Рафаель, Тінторето, Тіціян, Рібера, Веляскез, Пабльо Веронезе...

— Так? Коли так, то треба туди поїхати.

— Зараз після сніданок треба дивитися.

— Я казала тобі, що тутешні образи славні. У провіднику є кілька сторінок про той музей. Треба поїхати та оглянути, а то всі висміяли би нас.

— Та я і не є проти того, одначе я думав, що капітан завезе нас до якогось веселішого прибіжища, де наприклад пописуються еспанськими танками...

— Сі, сі — притакнув капітан. — Танки вечором, а в день музей. Підемо на ногах, то недалеко.

— Ми переїздили тамтуди, навіть візник намовляв нас, щоб ми пішли.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЗМІНЯЮТЬСЯ ЧАСИ.

Одна велика фірма жіночого одіння в Ню Йорку подає в своїм оголошенню весняних суконок фотографію дівчини в одному такому модному одінню, якими крамниця торгує, при чому дівчина відфотографована, видимо, на дворі, і відфотографована з папіроскою в устах.

Двацять літ тому ніяка чесна дівчина не позволила би нікому знимати світлину зі себе з папіроскою в устах. Побачивши таку фотографію, читачі сказали би, що це певно вуличниця.

Нині побачивши цю фотографію, неодин читач каже: „Що за шик!"

ПІДДАЮТЬ ДУМКУ.

У нюйорських підземних залізницях оголошується один банк, подаючи при тому, що він має свої офіси в одному добре відомому хмародері. Крім слів оголошення має теж рисунок. На ньому змальований цей хмародер.

При чому тут хмародер, коли банк у ньому займає всього лишень невеличку частину одного поверху?

На те, щоби людям, що побачать це оголошення, підсунути думку, що цей банк мусить бути такий сильний і певний, як цей хмародер.

ПОЩО ОБРАЗКИ?

Якби цю думку сказати словами, то читачі на неї обурилися би. Як її підсунути образком, словами не кажучи, багато глядачів прийме думку, навіть цього не помітивши.

Американці мають на таке приймання підсунених думок цікаву фразу. Вони порівнюють людину, що підсуває людям такі думки, з рибаком, що вудить рибу вудкою. Рибка — це ті люди, що приймають думку. Як людина прийме чужу думку без надуми, американці кажуть: ковтнув гачок, вудку й поплавець.

ЩО КРАЙ, ТО ОБИЧАЙ.

Тесуї Ошіма, головний архимандрит монастиря будійської секти Джодо, в асисті сотки священиків відправив врочисту панахиду в святині Сайшінджі за упокой „душ" 50,000 любимців тих, що заплатили за ці панахиди.

Між цими любимцями, за котрими правилися ці панахиди, є: коти, собаки, малпи, крілики, золоті рибки, та навіть гарно чірікаючі свирщки.

Віра в потребу такого почитання домашніх любимців господарства, поширена в Японії від селян до самого цісаря. На виразне бажання цісаря Гіроґіта гріб його улюбленої кітки Мейрі прикрацено вінками цвитучих цвітів черешні.

Японці цеї релігійної секти вважають за певну річ, що всі ці любимці мають душу, та що й любимцеві й людині здається за цю душу помолитися.

І ДИКУНИ ДЕЩО ЗНАЮТЬ.

Експедиція вчених Колюмбійського університету між ескімосів, що живуть далеко на півночі, розсліджувала специяльно питання: від чого псуються зуби у цих людей?

Розсліди ствердили факт, що ескімоси, котрі мали здорові зуби, їли виключно ескімоську їду. В тих ескімосів, що вже запізналися з їдою білих людей, псувалися зуби. На основі цих фактів, члени експедиції прийшли до переконання, що причиною псуття зубів є „цивілізована" їда.

ДВА ЦУКРИ.

Прийшлося відтак ще найти відповідь на питання: що саме в їді „цивілізованих" людей спричинює псуття зубів?

Лікарі кажуть, що рафінований цукор.

Природний цукор, який є наприклад, в овочах, для зубів нешкідливий.

ДІТИ НЕ ЛИНУТЬ ДО НАУКИ.

Звичайно професори й родичі годяться в тому, що діти ніякою наукою не цікавляться.

Тимчасом заряд Колеґії Васар у Покіпсі, Ню Йорк, запевняє, що її студентки гурмою валять на один курс і дуже радо прислухуються всьому, що на ньому говориться.

Цей курс називається: Курс про подружа. На першій лекції цього курсу говорилося про залицяння й вибір чоловіка.

Отже хто тому винуватий, що молодь наукою не цікавиться? Молодь, чи ті, що її навчають?

ЛЕГКА РІЧ?

Нема сумніву, що знайдуться люди, які скажуть, що курси в таких справах, як залицяння й подружа, це маловажна справа.

Тимчасом у першій частині курсу, в котрій говорилося про залицяння й вибір мужа, викладали професор Джосеф Фолсон і професор Говард Говсон.

З цього, що аж двом професорам казали обговорювати це питання, видно, що заряд колеґії не вважає справи такою дуже простою.

НОВІ ЧАСИ, НОВІ ЗВИЧАЇ.

„Чи ви представляєте собі вповні значіння модерного індивідуалізму?" — питався своїх учениць професор Фолсон.

Що відповілиб ми, якби хтось таке спитався нас? Певно наперед ми спиталися би: що це таке індивідуалізм?

Слово походить з латинської мови, в котрій „індивідуум" означало щось таке, чого не можна поділити без знищення його тотожности, істоти, суті. Таким „індивідуумом" є, приміром, одна людина, звірина, річ. У дальшім значінню під „індивідуумом" звичайно розуміємо одну людину, особу.

Під індивідуалізмом розуміємо цілий світогляд, що дивиться на „індивідуум", на люську особу, як щось важного для життя. Це є новий світогляд, бо давніще люди так на особу не дивилися, вважаючи важніщим збір осіб, як родину, клясу, церковну громаду, тощо.

ІНДИВІДУАЛІЗМ І ПІДБІР ЧОЛОВІКА.

Вертаючи до первісного питання, повного розуміння модерного індивідуалізму, професор Фолсон говорив:

„Як ваші бабки хотіли мати достаточний вибір чоловіків, то їм вистарчало 5 молодих мужчин, здібних до подружа, а вам на це треба відай двацять пять".

Значить, як ставиться вищу ціну на людську особу, то треба тій особі дати більше число осіб противного пола для вибору подруга.

ХТО ПОДОБАЄТЬСЯ.

Проф. Фолсон порушував питання: які хлопці й дівчата взаїмно притягаються?

Першою думкою в тій справі є погляд, що притягаються противенства. Вульгарним висловом тої думки є балачка, що чорняві люблять білявих, а біляві чорнявих.

Проф. Фолсон каже, що ця думка це частина американської простонародньої віри.

Одначі, каже він, вчені розсліди зовсім певно переконали людей, що ця популярна думка є зовсім невірна. Кілька літ тому, наприклад, серед дівчат Колеґії Васар роздано квестіонар власне про цю справу. Показалося тоді виразно, що не противні вдачі, але подібні вдачі притягаються.

ПЕВНІСТЬ І НАУКА.

Як видно з слів професора Фолсона навіть про таку справу, як підбір подруга, нема в людей виробленого одного погляду. Скаже хтось, що з тою школою щось зле, коли вони не знають зовсім певно таких річей.

Власне про цю справу певности говорив на недавній річній конференції для вищих шкіл Роберт К. Спір, професор Нюйорського університету. Він казав, що до повноти виховання треба, щоби школярі запізнавалися з ріжними спірними питаннями, себто питаннями, про які ріжні люди мають ріжні опінії. Людина, що виходить із школи, не дізнавшися про такі питання, як робітничі спори, комунізм, національні справи, політичні спори не є якслід вихованою людиною.

Виходить, що є в світі справи, вже вирішені, себто справи, що про які сумніву вже нема, та є справи, ще не вирішені, за які люди мають ріжні, противні собі погляди. Освічена людина має знати певні відповіди на вирішені питання та знати, що інші питання невирішені.

„ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ".

(Матеріяли до історії війська українського. Збірник 5, стор. 276 з 19 схемами, 22 світлинами і 4 кольоровими ілюстраціями. Видання українського воєнно-історичного т-ва Каліш, 1935. Ціна 6.50 зл. за кордоном).

Завдяки невпинній інтенсивній та високо корисній праці Українського воєнно-історичного т-ва, український читач і аматор серіозної історичної лектури знова має для розваги і для корисного ознайомлення з українською історією останньої доби приобіцяний видавництвом 5 збірник „За державність", що є безумовно ще одною поважною цеглиною в будові історичного підкладу Української Державности.

Багато накладає воєнно-історичне т-во праці, особливо в сучасних тяжких кризисових обставинах, на видання так доцільних та необхідних історичних збірників. В майбутньому не один український історіограф висловить щиру подяку, а і сучасне суспільство певно не відмовить вдячности інституції, що добровільно та безкорисно перебрала на себе великий труд і правдою, та широкій і енергійній мірі дасть підтримку цьому видавництву.

По характеру і якости заміщених праць 5-тий збірник мало чим відріжняється від попередніх. Починається він обширною працею А. Пузіцького п. т. **„Боротьба за доступ до Києва"**, що охоплює період наступу 17 піх. дивізії з Рівного через Коростень до р. Тетерева, в лютому і березні 1919 р.

Наступна стаття О. Переяславського це докінчення фрагменту з циклю давніх історичних подій України, **Історичного бою 31. липня 1694 р. української кінноти під Лоєвим**, підчас української озброєної визвольної боротьби з часів українсько-польсько-литовської кампанії.

„Від Дністра до лінії перемирря і відворот за р. Збруч 15-VIII—21-XI 1920 р." — це чергова стаття О. Удовиченка. — Почавши описом загальної ситуації на польсько-українському фронті, автор у послідовному, живому та яскравому викладі подає розташування української армії та її завдання на початку стратегічного наступу з докладним описом подій: форсування Дністра біля Гордниці, марш на Чортків, Гусятин-Скала, Ярмолинці-Дунаївці, бої під Міньковцями та Новою Ушицею. З найбільшою докладністю зупиняється автор на наступі 3 дивізії та рейді Кінної Дивізії з зайняттям Шаргороду.

В статті **„Закон про державну Українську Фльоту"** С. Шрамченка є короткий але дуже змістовний, обґрунтований на документальних даних, перегляд закону, яким творилась військово-морська українська сила, з наведенням не тільки загального складу кораблів, але з докладним зазначенням типів і їх імен та переліченням всіх військово-морських чинників.

„Гайдамацький Кіш Слобідської України 1917-1918 р. р." К. Смовського — це яскравий, популярно виконаний малюнок історії Гайдамацького коша, який під особистим проводом незабутньої памяти С. Петлюри відограв видатну ролю в подіях великого історичного значіння при відступі українських частин від ст. Крути, при штурмі українського арсеналу, пасажирського двірця і взагалі в боротьбі з большевиками за володіння Київом. Є там теж опис відступу на Житомир і повновного повороту вже з німцями до Київа.

„Нарис боротьби війська УНР на Лівобережжі" В. Савченка охоплює кінець 1918 і початок 1919 р.р. Складений на підставі історичних документів та оповідань наочних свідків, цей нарис являється цінним вкладом до військово-історичної літератури, уявляє собою всебічний обслід політичних і військових обставин, в яких переводилась боротьба українського війська в зазначений період.

В артикулі **„На переломі"** Ю. Науменко малює як переводилась українізація 102-го штурмового куреня, що входив до складу 102-гої піш. дивізії російського війська.

Крім вичислених є ще там такі, теж по змісті дуже цікаві, статті: Ювілейний фрагмент В. Дашковича-Горбацького **„Про походження Остапа Дашковича"**, відомого старости Черкаського та Канівського; **„Виступ вільного козацтва проти москалів на ст. Винниці"**, Я. Водяного; **„Матеріяли до історії 1-го кінного лубенського полку ім. Максима Залізняка"**, А. Маруценка-Богданівського; **„Спостереження і враження військового лікаря з часів великої війни і революції"**, д-р М. Галича, та бібліографія до історії Українських Січових Стрільців, П. Зленка.

Подаючи вище згадане до відома широкого українського загалу мушу на закінчення з найбільшим натиском зазначити, що видання цього, як теж і попередніх збірників „За Державність", є заслугою Українського, Воєнно-історичного Товариства. Працюючи з повною відданістю на добро Батьківщини воно не користає з ніяких фінансових допомог, опріч періодичних вкладок членів Т-ва. Тому воно цілком слушно рахує на заслужену підтримку з боку широкого українського громадянства і то на таку підтримку, аби покрити без усякого зиску кошти видання.

Олекса Галкин,
генерал-полковник Ген. Штабу У. А.

(Журнал „За Державність" можна набувати у о. П. Білоня, 18 Woodland St., Trenton, N. J.)

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 23. березня ц. р. померла в 55-тім році життя МЕЛЯНІЯ КРАВЧИШИН, вдова по Миколі Кравчишин. Покійна родилася в селі Святкова Велика, повіт Ясло, Галичина. До У. Н. Союзу вступила дня 27. липня 1909 р. і була діяльною членицею відділу 318. На 14-тій конвенції в Гарисбурґу, в році 1917, була вибрана радною У. Н. Союзу. Покійна оставила 4 синів і 6 доньок.

Похорон відбудеться в суботу, 27-го березня, в годині 9-тій рано, з дому жалоби 203 Вест 14 Ст., в українській греко-кат. церкві в Нортгемптон, Па.

В. Й П.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 21. березня ц. р. померла в 64-тім році життя ЄЛИСАВЕТА ГАРЧАРИК, членкиця сестрицтва Благовіщення Пресв. Б., від 125 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Покійна родилася в селі Мохначка, повіт Новий Санч. До У. Н. Союзу вступила 1905 р.

Похорон відбудеться 24-го березня з похоронного заведення братів Оленців 2255 В. Шікаґо Евеню, до церкви св. о. Николая при Околей й Райс вул. В. Й П.

ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ!

Від січня 1937 року Українське Товариство Бібліофілів спільно з Бібліольогічною Комісією Наукового Товариства ім. Шевченка почало видавати мсячник **„Українська Книга"** присвячений бібліольогії та бібліофільству.

В тому журналі буде вестися реєстрація всіх українських видань, які появляються на західно-українських землях та серед української **еміграції.** Просимо всі українські видавництва надсилати на адресу „Українська Книга", Львів, вулиця Косцюшка ч. 5, 1 поверх, по одному примірникові всіх видань з подаванням таких даних: **Повне** імя і назвисько автора, ціна, висота накладу, а при книжках, які мають артистичну обгортку також імя і назвисько рисівника обгортки.

В інтересі всіх українських видавництв, лежить, щоби та реєстрація була повна, бо тоді „Українська Книга" стане необхідним підручним інформатором українських книгарів, бібліотекарів і всіх, що цікавляться українським видавничим рухом і тим самим причиниться у великій мірі до поширення українських видань.

Прохаємо також стати передплатником „Українські Книги". Річна передплата коштує 10 злотих, піврічна 5 злотих.

„Українська Книга",
Львів,
вул. Косцюшка 5, I. п.

ЮВИЛЕЙ ФРАКА.

Цього року скінчилося 150 літ від часу, як фрак надягнув уперше паризький громадянин Фрак у 1787 році. Переказ каже, що Фрак зібрався на баль і в останній хвилині запримітив, що перед його жовтого кафтана був заплямлений чорнилом. Фрак вирізав заплямлені частини тай так вибрався на баль. Ця новина мала великий успіх і фрак скоро ввійшов у моду. Довгий час фраки шили з кольорової матерії і щойно англійці при кінці 19 століття вчинили чорний колір обовязковим. Одинокий виїмок—обшивані зеленими гальонами та золотом фраки членів французької академії та похожі на фраки однострої моряків.

Німці кажуть, що фрак пруський винахід. Кажуть, що фрак повстав за володіння пруського короля Фридриха Вільгельма I. Пруські офіцири просили короля, щоб їм дозволив замісць дотеперішніх червоних блюз носити чорні сукняні блюзи здолу викроєні наче ластівячі крила. Король згодився і так фрак зпершу був старшинським одностроєм, який пізніше приняли й інші европейські війська. Свою теперішню форму, як цивільний одяг, здобув фрак підчас французької революції, коли ношення фрака було обовязкове для володіючого стану підчас усяких торжеств.

— Чи ваш приятель заручив би за вас, колиб я дав вам позичку, якої хочете від мене?

— Певно. Таж і я за нього все ручу.

ВІДОЗВА

СЕЛА СІЛЕЦЬ ДО ЗЕМЛЯКІВ ІЗ ДРОГОБИЧЧИНИ.

Комітет будови „Народного Дому" у Сільці, пов. Дрогобич, прислав на мої руки листа, яким просить грошевої помочі, на будову „Народного Дому". Не маючи тут представника з Сільця, звертаються до мене, як свойого сусіда з Трускавця.

Просьба звучить так:

Ми громадяни села Сілець, пов. Дрогобич, як члени чотирьох товариств, а саме: Споживчої Спілки: „Самопоміч"; „Укр. Щадниці"; Кружка: „Сільський Господар" і Кружка: „Рідної Школи" — звертаємося до Вас із проханням о поміч.

У часі світової хуртовини нашу маленьку читальню знищили ворожі війська, а 1922 р. вдалося дещо поправити, щоби мати будь яке приміщення. Через брак відповідного забудування, власти замикали нам домівку кількома наворотами на довший час. Через те домівка ще гірше знищилася.

Тепер згадані товариства не мають де проводити культурної й освітньої праці.

У 1929 р. основано комітет будови „Нар. Дому", Збірки започатковано так: 1) Свідоме громадянство оподаткувалося до висоти одного зол. місячно. 2) Збирається жертви при всяких імпрезах. 3) Рада громадська дає 50 куб. метрів будівельного матеріялу. 4) Громадяни згодилися помагати в праці без винагороди.

Кошторис будови виносить 15,000 зол. Не зважаючи на всі можливі зусилля, комітет не може приступити до будови з браку фондів. Тому звертаємося отсею дорогою до заокеанських братів із проханням: Поможіть нам своїми жертвами докінчити розпочате діло і збудувати народню твердиню. Згори сердечно дякуємо словами: Спасибіг.

Комітет будови: о. Іван Валюх, Панько і Степан Кулиничі, Семен Білавка, Вол. Баран, Остап Главач, Михайло Веселий.

Почесні члени: д-р Вол. Ільницький; д-р Іван Блажкевич.

Дрогобичани! Як нам відома, громада Сілець ніколи ще не просила матеріяльної помочі з Америки, ані її не діставала, так, як інші громади дооколичних повітів, які мають у Злучених Державах своїх односельчан. Але зубожіння і бажання жити організаційним і культурним життям, примушує їх просити нас о поміч.

Сілець положений на підгірю у індустріяльній полосі, яку заливає мазурня із заходу. Польонізація і латинізація ідуть цілою парою і загарбують українські душі.

Було би гріхом, як би ми, живучи тут серед кращих обставин, не поспішили їм із поміччю, про яку нас благають. — Дрогобичани і прихильники просвіти та пробудження українського селянина! — Відізвіться і зложіть свою жертву.

Збірки прошу слати через Обєднання, або до: Michael Dankiv, (cashier), 129 Magnolia Street, Syracuse, N. Y.

Комітет збірки: о. Володимир Лотович, о. Ол. Пристай, уч. Іван Пігуляк.

По ближчі інформації прошу писати до секретаря: Роман М. Пристай, „Under the Maples", Eldridge, N. Y.

КНИЖЕЧКА ПРО НАТУРАЛІЗАЦІЙНІ СПРАВИ.

Старанням Чужомовного Інформаційного Бюра в Ню Йорку, вийшла з друку найновішого видання книжечка під заголовком „Як стати ситизеном Злучених Держав". Цей повний підручник для аплікантів про натуралізацію, обнимає найновіші зміни приписів закону дотичної процедури.

Книжечка, 64 сторін друку, дослівно пояснює такі справи: як поступати при вибиранню перших та других горожанських паперів; вплив натуралізації чужинця на його родину; горожанство та жінка, як теж спеціяльні справи, а саме: чужинці-ветерани, чужинці, неможливі доказати коли приїхали; чужинці, котрі просили звільнення від мілітарної служби підчас світової війни, жінка та діти померлого декляранта, тощо.

Кромі того двацять сторінок книжечки присвячено на зразкові питання та відповіди, які аплікант на горожанство мусить знати підчас допитів. Ці питання та відповіди уложені згідно з новою програмою, принятою Бюром Іміграції та Натуралізації. Згадана книжечка продається по ціні 25 центів за примірник. Можна її дістати у книгарнях, або прямо від: Foreign Language Information Service, 222 Forth Avenue, New York City.

— Я ніколи не оцінював би мужчини на основі його одягу.

— Я також ні. Оцінюю чоловіка все по одязі його жінки.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ ПЕРЕСЛАЛИ:

Ню Йорк, Н. И. — Відділ ОДВУ ч. 11, $100; Тов. Перемишель $1; Прок. Бобеснюк $1; УЧХ ч. 30, з Свята О. Басараб $54.75 і коляда $ 54.25; Ст. Малиса $1.

Нюарк, Н. Дж. — Відділ ОДВУ ч. 70, коляда $168.40.

Сентрал Фолс. — Відділ ОДВУ ч. 44, коляда $8.50.

Шікаго, Ілл. — Дочки України, ч. 54, коляда $17 і з Свята О. Басараб $33.

Пасейк, Н. Дж. — УЧХ, ч. 34, коляда $20; Відділ ОДВУ, ч. 34, коляда $50.75; МУН, ч. 71, коляда $40.75; Відділ ОДВУ ч. 18, коляда $40.75 і з каси $9.60.

Ембридж, Па. — Відділ ОДВУ ч. 36, коляда $37.30.

Честер, Па. — Відділ ОДВУ ч. 51, коляда $45.65 і з відниту $9.56.

Клівленд, О. — Відділ ОДВУ ч. 8, коляда $200; МУН ч. 8, коляда $68.75.

Флошінг, Л. А. — І. Грицишин $5; Олеся Кухар $3; Анастасія Грицишин $1.

Когуз, Н. И. — Відділ ОДВУ ч. 13, збірка на Святі Злуки $19.40.

Вест Істон, Па. — Відділ ОДВУ ч. 58, коляда $21.

Сиракюз, Н. И. — УЧХ ч. 9, $2; Відділ ОДВУ ч. 9, коляда $33.0; з імянин і ювилею гром. Ліщинського $15.

Гартфорд, Конн. — ОДВУ ч. 5, щедрівка $15.

Гемтремк, Міш. — Відділ ОДВУ ч. 4, коляда $169.75.

Алентавн, Па. — Відділ ОДВУ ч. 23, коляда $50.

Вілмінгтон, Дел. — Відділ ОДВУ ч. 33, коляда $26.25.

Дітройт, Міш. — Відділ ОДВУ ч. 24, коляда $114.95; І. Семеґен $10.

Філядельфія, Па. — Відділ ОДВУ ч. 12, коляда $55.

Ню Гейвен, Конн. — УЧХ ч. 19, коляда $55.50.

Ню Кесел, Па. — Відділ ОДВУ ч. 55, коляда $22.75.

Вунсакет, Р. Ай. — Відділ ОДВУ ч. 16, коляда і збірка $22.

Бофало, Н. И. — Переслав гром. Тимкович з ювилею гром. Марії і Михайла Вітрових $22.

НА РІЖНІ ЦІЛИ ПРИСЛАЛИ:

Сиракюз, Н. И. — УЧХ ч. 9, коляда по $2 на політ. вязнів і інвалідів.

Гемтремк, Міш. — Відділ ОДВУ ч. 4, коляда на Р. Ш. $56.60.

Дітройт, Міш. — І. Семеґен на пресовий фонд $15.

Клівленд, О. — А. Котович на прес. фонд $5.

Бруклин, Н. И. — Кат. Гренчук на прес. фонд 50 ц.

Ню Брітен, Конн. — УЧХ ч. 66, коляда на Р. Ш. і інвалідів по $5, а на політичних вязнів $16.20.

Центральна Управа ОДВУ.

НАЙС, О.

Коляда на український Народний Дім у селі Вороблику Королівськім.

По трьох роках безупинної праці свідомих односельчан в Америці, дано велику просвітню поміч сёлам Воробликам. Села ожили. Пробуджено їх із вікового сну темноти. Спільна праця в Кружку Сільського Господаря, в Аматорськім Гуртку й Руханковім Товаристві ведеться безупину.

Від 1936 р. Кружок Сільського Господаря вистарався про дозвіл на провадження українського Діточого Садка, котрий провадила українська учителька Марія Клішівна.

Кличемо всіх односельчан обох Воробликів до спільної праці, щоби дати якнайбільшу матеріяльну поміч будові українського Народного Дому в Воробликах. Допомоговий Комітет у Найлс, Огайо пішов із колядою і на лісту ч. 4 і ч. 5 заколядував $29.25. Розходу було $3., то позістає $26.25. Жертвували по $2: Джов Ла. Саландра і Джордж Гулгос; по $1: О. Опалка, М. Пельц, Ю. Тимків, П. Галько, М. Козел, С. Шпирко, Тереса Сишко, Д. Кравеньчик, Д. Шевчук, С. Білий, Г. Білик, І. Данко, Розалія Антоньчак, П. Янов, Я. Лавер, С. Гевко і А. Ґуран; по 75 ц.: Катерина Торська й А. Томашевський; по 50 ц.: І. Сокола, Г. Сотак, Муха, М. Муха, М. Ходак, С. Кнезиць, Катерина Килин, І Бурий, Марія Стенчер, Н. Оскоріп, Марія Бофлак і В. Економош; по 25 ц.: Параска Дачук, Параска Рогач і Катерина Ґурак.

Колядували: Онуфрій Опалка (предс.), Юрко Тимків, (кас.), Михайло Козел (секр.), Михайло Пельц і Рогач.

Складаємо щиру подяку жертводавцям і колядникам, а головно п. Рогачеві, що поміг нам своїм автом. Збірку продовжуємо дальше.

Михайло Пельц,
Онуфрій Опалка.

Лікар: А як ви спите?

Хорий: Все на лівому боці.

Кошлябунські прийшли в гостину. Вже є тут чимало гостей. Хтось грає на фортепяні. Кошлябунська каже своїй дочці, щоб заспівала щось. Дочка співає якусь італійську романцу. Коли дочка відспівала, мати звертається до одного з гостей

— Я запримітила, що ви плакали, як моя дочка співала. Чи ви може, припадково, італієць?

— Ні, я лише учитель співу.

Один підрядний актор попросив Бернарда Шова, щоб написав йому поручаючий лист до директора театру. Шов написав: „Любий Пане Директоре! Поручаю Вам віддавця цього листа. Грає Гамлета, Ромеа Макбета, на фортепяні та білярд. Це останнє грає найліпше".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (38)

Не звертаючи уваги на заклинання Олд Таймера, Калі Бвана не рушалася з місця і стояла твердо при ньому. „Благаю тебе Калі, втікай" вговорював в неї Олд Таймер, та дівчина на це відповіла: „Ти не втікав, коли я знайшлася в небезпеці". „Це правда, алеж я мужчина", почав Олд Таймер, але не мав вже часу докінчити. Малпа була вже за плечима.

Малпа злетіла на нього немов буря, немов якийсь Голіят. Але Олд Таймер в тому випадку не був „Давидом". Він вдарив малпу рючком по голові. Удар був сильний, бо малпа застогнала і гнівом наповнила очі. Але тим він її не звалив з ніг. Вона схопила його в пояс і цупко тримала. Дівчина забігла ззаду і обкладала її своїм буком. Та малпа цього і не чула.

Та втім малпа змінила свою тактику. Замісць стискати його в поясі, вона одною рукою вирвала його бука і відкинула геть. Тепер вона нагадала собі про Калі Бвану й другою рукою замахнулася на неї. Своїм ударом вона хто зна чи не вбила би Калі на смерть, як би Олд Таймер не спинив її розмаху. Всетаки дівчина мов качан полетіла на землю.

Позбувшися ось так дівчини, малпа схопила Олд Таймера впояс і подалася з ним у нетри. Її сила мусіла бути шалена, бо вона несла Олд Таймера без ніякої напруги, немов якусь ляльку, випхану пірям. Коли Калі Бвана прочуняласе і стала на ноги, вона побачила, що вона сама. Коло неї не було ні малпи ні Олд Таймера. Вона почала голосно кликати, але ніхто не відзивався.